

Nr 4.

Ankom till riksdagens kansli den 18 juni 1914 kl. 4,30 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion om
ändrad lydelse av 49 § i lagen om val till riksdagen.*

Närvarande: herrar Edén, Clason, Bellinder, K. J. Ekman, Mannheimer, von Geijer, Kjellén *), Stadener, Olof Olsson, von Mentzer, Skarstedt, Persson från Malmö, Lindqvist från Stockholm *), Ericsson i Vallsta, Räf, Waldén, Leander *), Beckman, Jönsson i Slätåker *) och Karlsson i Mo.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom andra kammaren väckt motion, nr 6, har herr *Hansson* hemställt, »att riksdagen måtte besluta, att § 49 i lagen om val till riksdagen av den 29 maj 1909 måtte få följande lydelse:

§ 49. Envar, som anmäler sig till valet, erhåller vid valbordet ett valkuvert.

I vallokalen skola till — — — — —

Efter det valmannen — — — — —

Valet kan ock, därest å förut hållen kommunalstämma eller, där kommunen är delad i flera distrikt, å distriktsstämma så beslutits, ske efter upprop.»

Rörande vad motionären åberopat till stöd för sitt förslag hänvisas till motionen.

Enligt § 49 i lagen om val till riksdagen skall vid valen till andra kammaren envar, som anmäler sig till valet, vid valbordet erhålla ett valkuvert. Sedan valmannen därefter vid någon av de i vallokalen an-

Bihang till senare riksdagens protokoll 1914. 5 saml. 3 häft. (Nr 4.)

*Utskottets
yttrande.*

ordnade, avskilda platser inlagt sin valsedel i kuvertet och tillslutit detsamma, har han att utan dröjsmål personligen till ordföranden vid förrättningen överlämna kuvertet, som av denne nedlägges i valurnan. Berörda stadgande innebär, att röstningen vid andrakammarvalen verkställas efter anmälan, i mån som valmännen infinna sig vid valet. Motionärens förslag däremot, vilket endast avser förhållandena på landsbygden, går därpå ut, att, därest å förut hållen kommunalstämma så beslutits, valet skall kunna ske efter upprop, d. v. s. i enlighet med en oberoende av den enskilde valmannens önskan förut uppgjord plan.

En på sistnämnda sätt anordnad röstning förutsätter givetvis för att leda till ett gynnsamt resultat, dels att de tider på dagen, då de olika valmanskategorierna komma att uppropas, äro på förhand kända, och dels att de till en viss kategori hörande valmän, som ämna utöva sin rösträtt, å den utsatta tiden åtminstone någorlunda mangrant infinna sig i vallokalen. Brister det med avseende å dessa förutsättningar, vilket av lätt insedda skäl merendels måste bliva fallet, är säkerligen en röstning efter upprop mer ägnad att försinka och bringa oreda i valförrättningen än att påskynda och underlätta densamma. Det är ock utskottets förvisning, att ett dylikt omröstningssätt, därest det bleve medgivet, endast i sällsynta undantagsfall skulle förekomma. Jämväl motionären tillstår för övrigt, att nuvarande bestämmelser i de flesta fall äro fullt tillfredsställande.

Redan hänsynen till det ringa praktiska värde, som en lagändring i den föreslagna riktningen sålunda skulle äga, måste ställa utskottet synnerligen betänksamt gentemot motionärens förslag. Emellertid tillkomma, då det såsom här gäller valen till andra kammaren, även andra omständigheter. I sådant hänseende kan erinras om, att, då fråga var att vid val av landstingsmän och kommunalfullmäktige införa en alternativ bestämmelse om röstning efter upprop, till stöd därför kunde åberopas det förhållandet, att ett sådant omröstningssätt är det vid andra kommunala avgöranden föreskrivna, vilket skäl givetvis saknar tillämplighet vid andrakammarevalen. Vidare föreligger den väsentliga olikheten mellan dessa val, å ena, samt valen av landstingsmän och av kommunalfullmäktige, å andra sidan, att de senare helt behandlas såsom kommunala angelägenheter, i det att de äga rum å kommunalstämma eller därmed likställd förrättning samt därvid följes kommunens allmänna röstlängd, som å stämman i vanlig ordning granskas och justeras, under det att, vad andrakammarvalen beträffar, de kommunala korporationerna numera sakna så gott som all befattning med desamma. Sålunda äga sistnämnda val rum inför en inkom för ända-

målet konstituerad valnämnd, vars biträdande ledamöter visserligen utses å kommunalstämma, men vars ordförande förordnas av Konungens befallningshavande. Vid valet användes en särskilt upprättad röstlängd, och mot densamma möjligen framställda anmärkningar prövas av valnämnden. Slutligen är det Konungens befallningshavande, som bestämmer dag för valet ävensom, i den mån avvikelse skall ske från vad vallagen för normala fall stadgar, de tider å dagen, då valet skall förrättas. Att, på sätt ett bifall till motionen skulle föra med sig, bryta med nu omförmälda princip i vallagen och på en enstaka punkt tilldela kommunalstämman en befogenhet med avseende å andrakammarvalens anordnande, som den i övrigt ej äger, kan utskottet icke tillstyrka. Därest man åter tänkte sig, att, i överensstämmelse med vad vid val av biträdande ledamöter i valnämnden är händelsen, jämväl vid ifrågavarande besluts fattande envar å stämman röstande ägde allenast en röst, i vilket fall ett vanligt kommunalt avgörande ej föreläge, kvarstode dock med motionärens förslag den oegentligheten, att alla kommunalt röstberättigade personer, men icke sådana politiskt röstberättigade, som sakna kommunal rösträtt, skulle äga deltaga i beslut om denna fråga.

Slutligen vill utskottet framhålla, att, därest, på sätt motionären gör gällande, vid hittills förrättade val till andra kammaren den föreskrivna röstningen efter anmälan på vissa håll vållat omgång och tidsutdräkt, en praktisk uppställning av röstlängden i förening med en genomförd valdistriktsindelning, där sådan kan finnas av behovet påkallad, sannolikt skall visa sig undanröja de väsentligaste olägenheterna. I sammanhang härmed kan det erinras därom, att uppslaget till den nu alternativt medgivna röstningen efter upprop vid val av landstingsmän och av kommunalfullmäktige framkom på en tid, då distriktsindelning vid dylika val ännu ej var möjliggjord.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att herr Hanssons ifrågavarande motion ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 18 juni 1914.

På utskottets vägnar:

NILS EDÉN.
